VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksista (VNS 1/2022)

22.4.2022
Valtiovarainvaliokunta
budjettineuvos Marko Synkkänen

Selonteon taloudellista näkymää koskevat huomiot perustuvat 13.4 julkistettuun VM:n ennusteeseen

Venäjän hyökkäys Ukrainaan synkentää talouden näkymiä

Keskeiset ennusteluvut

	2020 mrd. euroa	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	238	1,2	-2,3	3,5	1,5	1,7	1,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	85	2,4	-6,6	5,3	2,6	3,7	4,2
Kokonaistarjonta	**323**	**1,5**	**-3,5**	**4,0**	**1,8**	**2,3**	**2,3**
Tavaroiden ja palvelujen vienti	85	6,7	-7,5	4,7	2,0	4,4	5,1
Kulutus	179	1,1	-2,7	3,2	2,1	0,9	1,0
yksityinen	122	0,7	-4,1	3,1	2,0	1,7	1,5
julkinen	58	2,0	0,4	3,2	2,2	-0,8	-0,2
Investoinnit	58	-1,5	-0,3	1,2	2,2	2,9	2,0
yksityiset	46	-2,3	-2,9	4,6	0,9	2,1	3,2
julkiset	12	2,4	11,2	-12,0	8,5	6,1	-2,9
Kokonaiskysyntä	**323**	**1,5**	**-3,6**	**3,8**	**2,4**	**2,8**	**2,8**
kotimainen kysyntä	238	-0,4	-2,1	3,5	2,5	2,1	1,8

- Kuluttajahintojen nousu vähentää ostovoimaa, ja lisääntynyt epävarmuus lykkää kulutusta.
- Palvelujen kulutus lisääntyy koronaepidemian hiipuessa.
- Vienti ja teollisuustuotanto kasvavat hitaasti, koska
  - Suomen ulkomaankauppa Venäjän kanssa lähes loppuu
  - kerrannaisvaikutuksena vienti EU-maihin hidastuu
  - palveluiden vienti säilyy vahvana.
- Yksityisten investointien kasvu hidastuu, kun epävarmuus keskeyttää hankkeita ja lykkää niitä myöhemmäksi.
- Hallituksen päätökset kasvattavat julkista kulutusta ja investointeja.

Venäjän hyökkäys kiihdytti inflaatiota entisestään

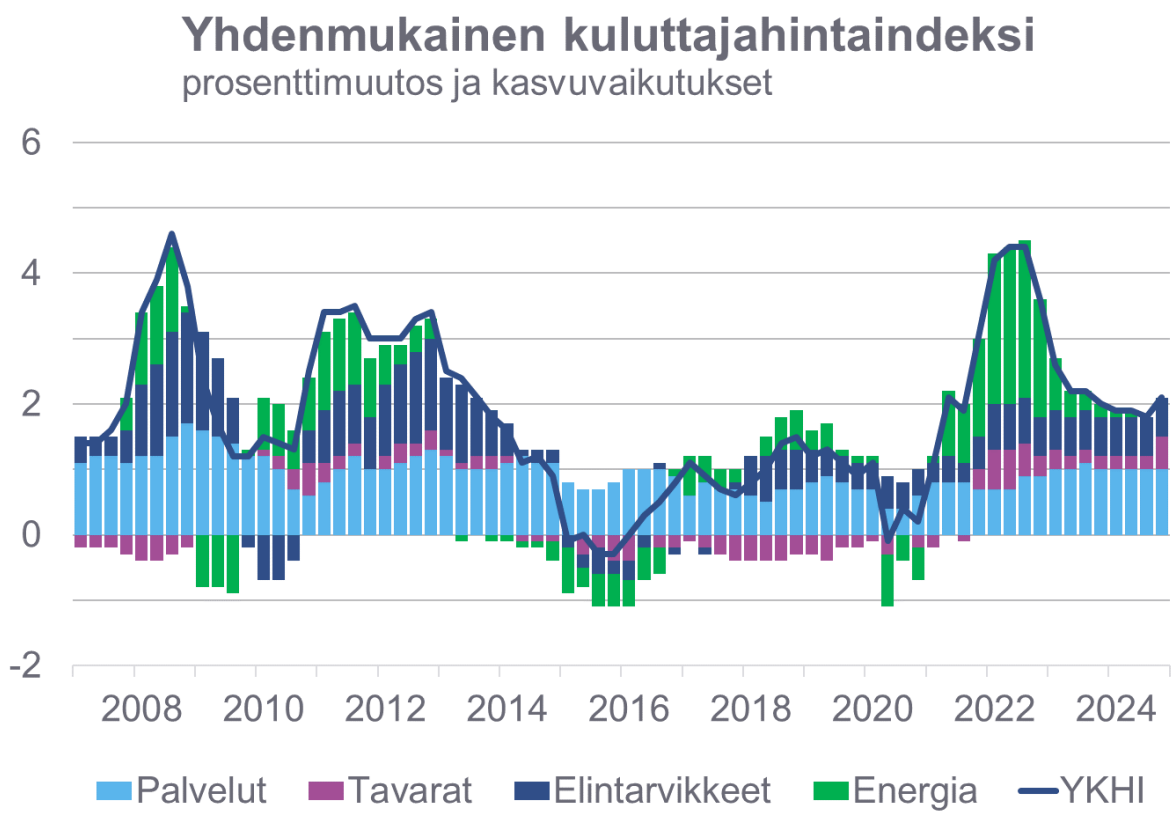

- Koronapandemia kiihdytti inflaatiota vuoden 2021 loppupuolella.
- Venäjän hyökkäys on kiihdyttänyt inflaatiota edelleen.
- Kiihtymisen tärkein syy on energian hintojen nopea nousu.
- Maaliskuussa yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi oli 5,6 %.
- Hinta-palkka-kierre on edelleen riski.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Yksityinen kulutus kasvaa reaaliansioiden vauhtia

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen
osuus käytettävissä olevista tuloista, %

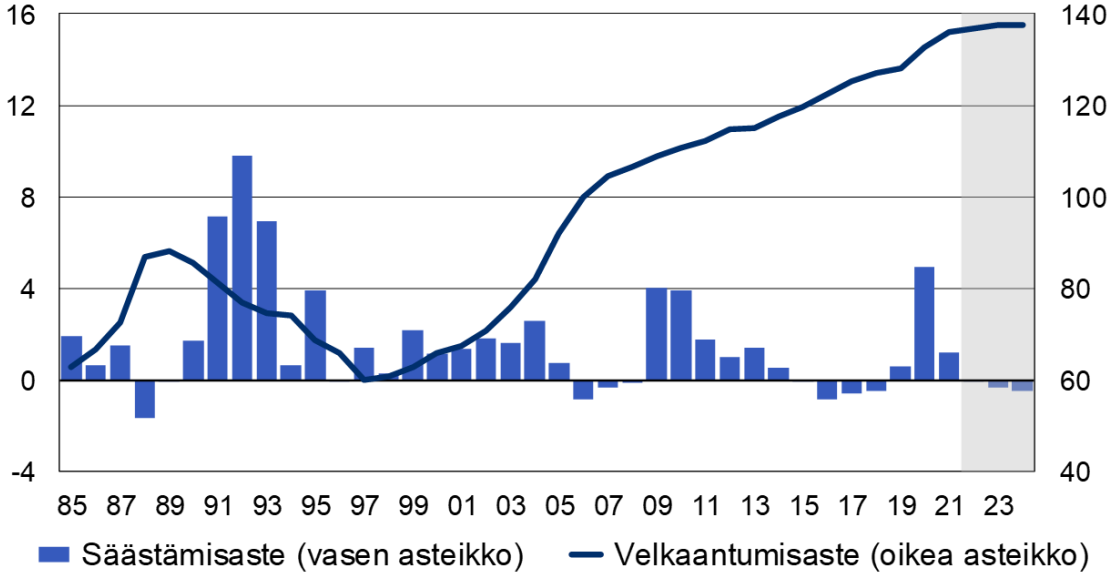

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi
muutos vuodentakaiseen, %

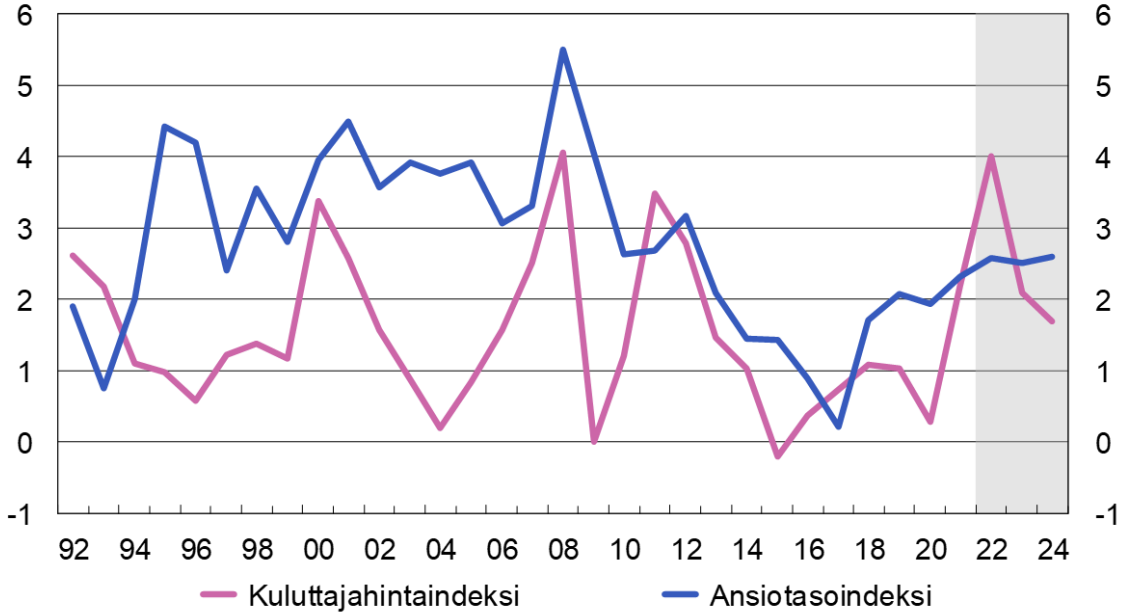

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34170

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Pakotteiden lisääntyminen heikentää kasvua, mutta taantuma on epätodennäköinen

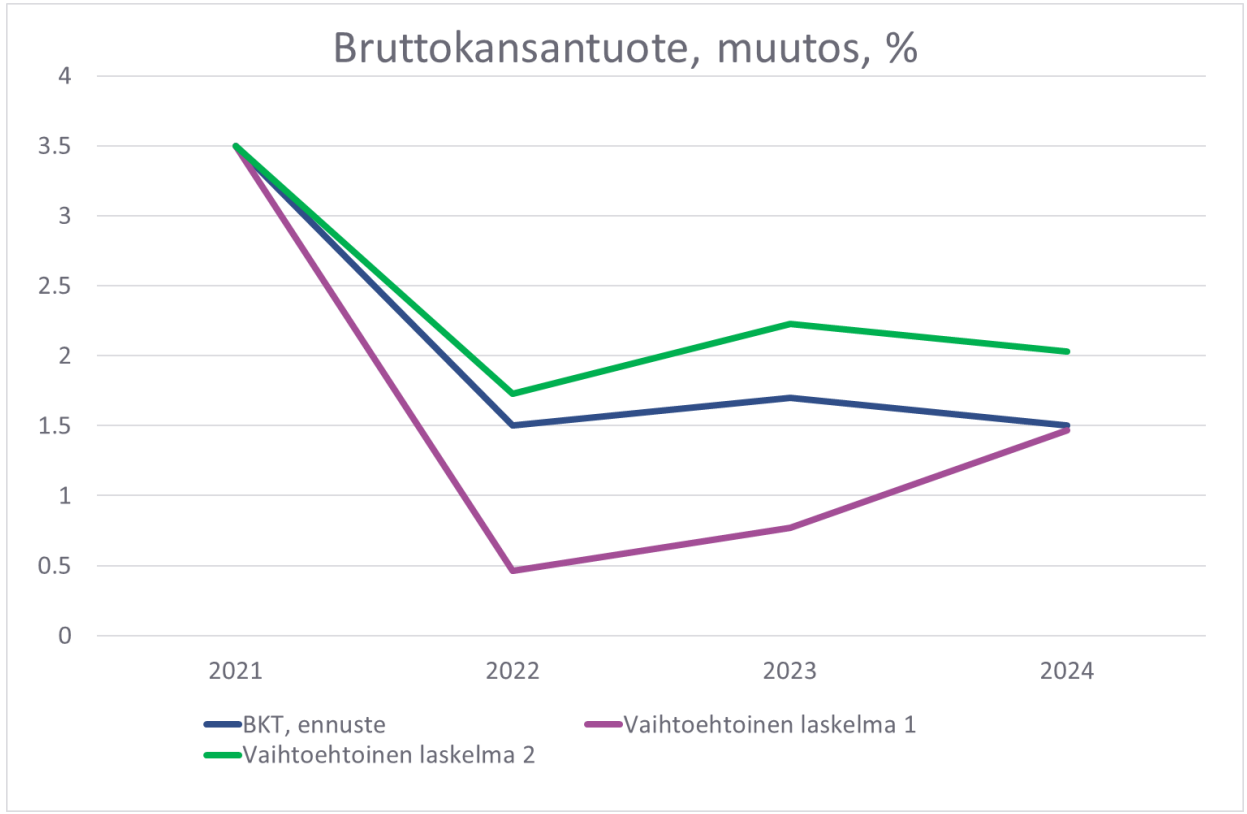

- Ennusteessa oletetaan, että nykyiset talouspakotteet jäävät voimaan puolin ja toisin.
  - Raaka-aineiden ja energian saatavuus Venäjältä Eurooppaan häiriintyy mutta ei keskeydy.
- Ennusteessa on lisäksi 2 vaihtoehtoista skenaariota, joissa on erilaiset oletukset pakotteista:
  - Laskelma 1:
    - Raaka-aineiden ja energian saatavuus Venäjältä päättyy äkillisesti kokonaan
      - Inflaatio kiihtyy 6,2 %:iin ja vähentää ostovoimaa.
      - Energian saatavuus pienentää teollisuustuotannon kasvua.
      - Luottamus heikkenee edelleen.
      - Kerraisnaisvaikutus vientikysynnänkautta kautta pienentää bkt:n kasvua lisää.
  - Laskelma 2:
    - Aselepo ja jälleenrakennus Ukrainassa lisäävät luottamusta myös muualla länsimaissa, ja talouskasvu kiihtyy ennusteen perusuraan verrattuna.

Verrokkimaihin nähden ei olennaista muutosta 10-vuotisen velan markkinakoroissa

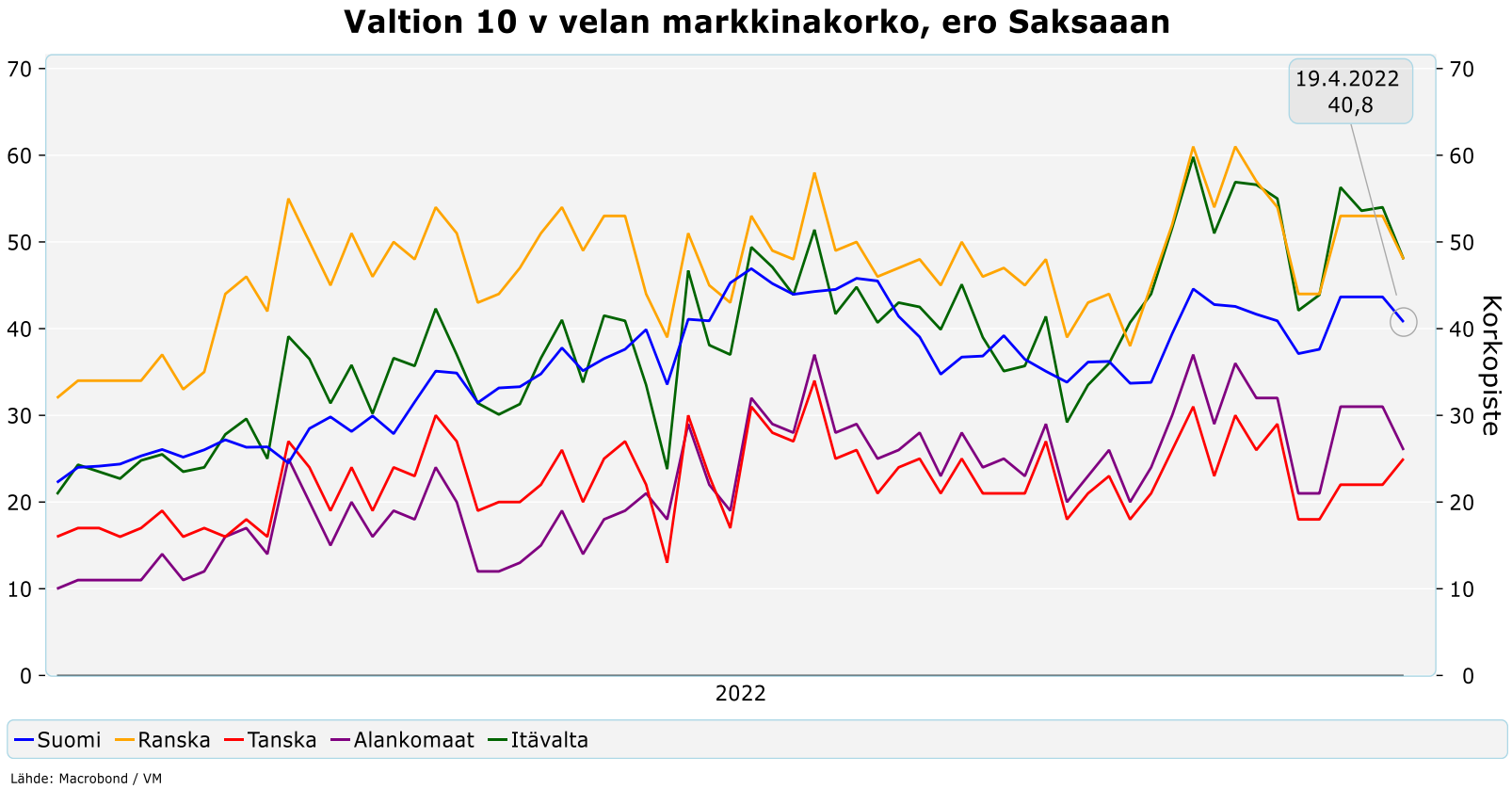

Lähde: Macrobond / VM

- *”Ulkomaisten sijoittajien suhtautumisessa Suomeen ei ole havaittavaa muutosta” (VNS 1/2022)*
- *Valtion 10-vuotisen velan markkinakoron ero Saksaan nähden on monien muiden verrokkimaiden tapaan hiukan noussut sodan aikana.*

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Valtionvelan kuoletukset, mrd. euroa

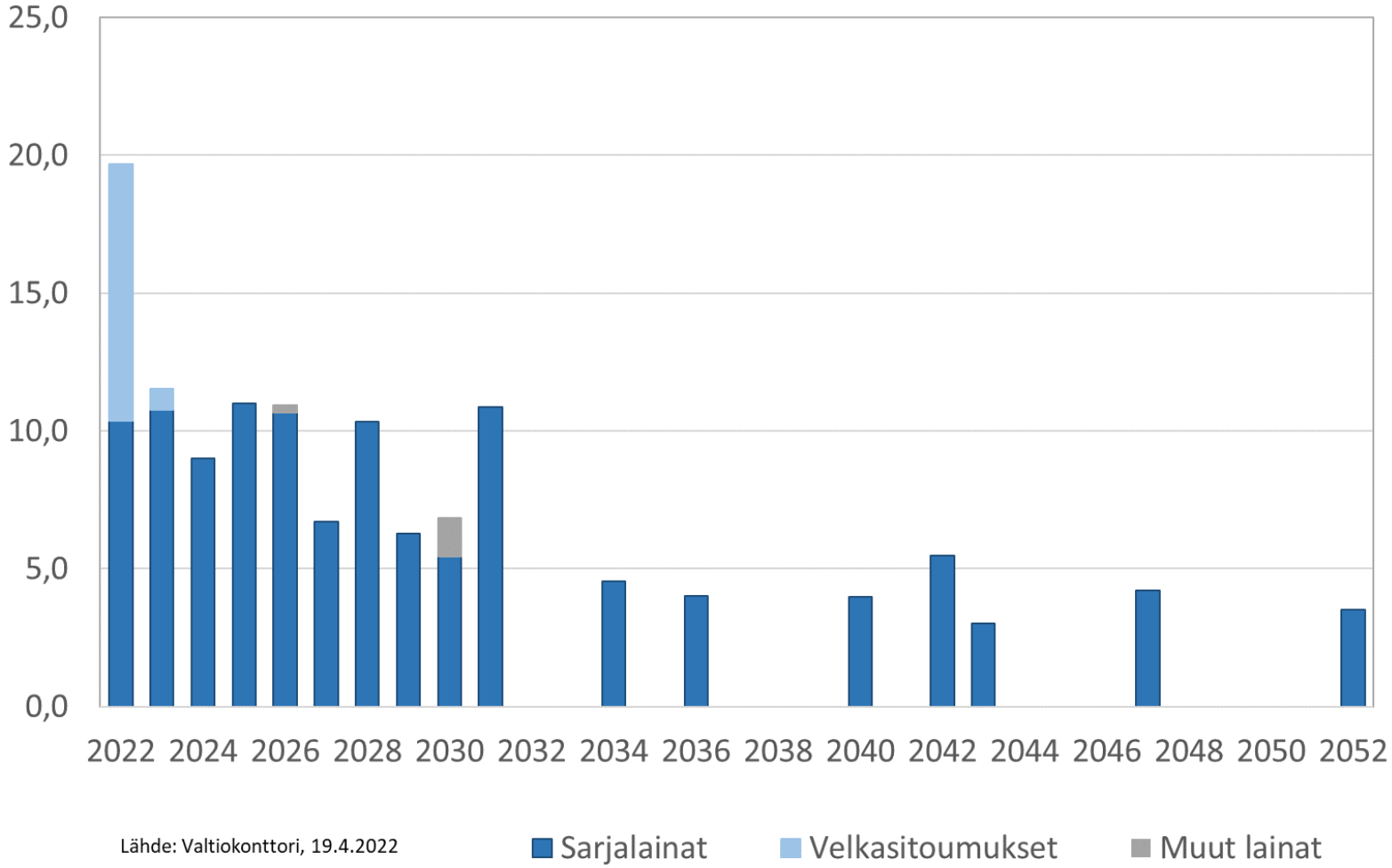

Lähde: Valtiokonttori, 19.4.2022

- Valtion varainhankintaa kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta on alkuvuoden aikana pystytty tekemään suunnitelmien mukaisesti.
- Loppuvuoden aikana vanhoja lainojen rahoitustarve on lähes 20 mrd. euroa.
- Yleinen korkotaso on ollut nousussa, mikä näkyy viiveellä valtion korkomenoissa.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Julkinen talous vahvistuu lyhyellä aikavälillä mutta alkaa myöhemmin heiketä

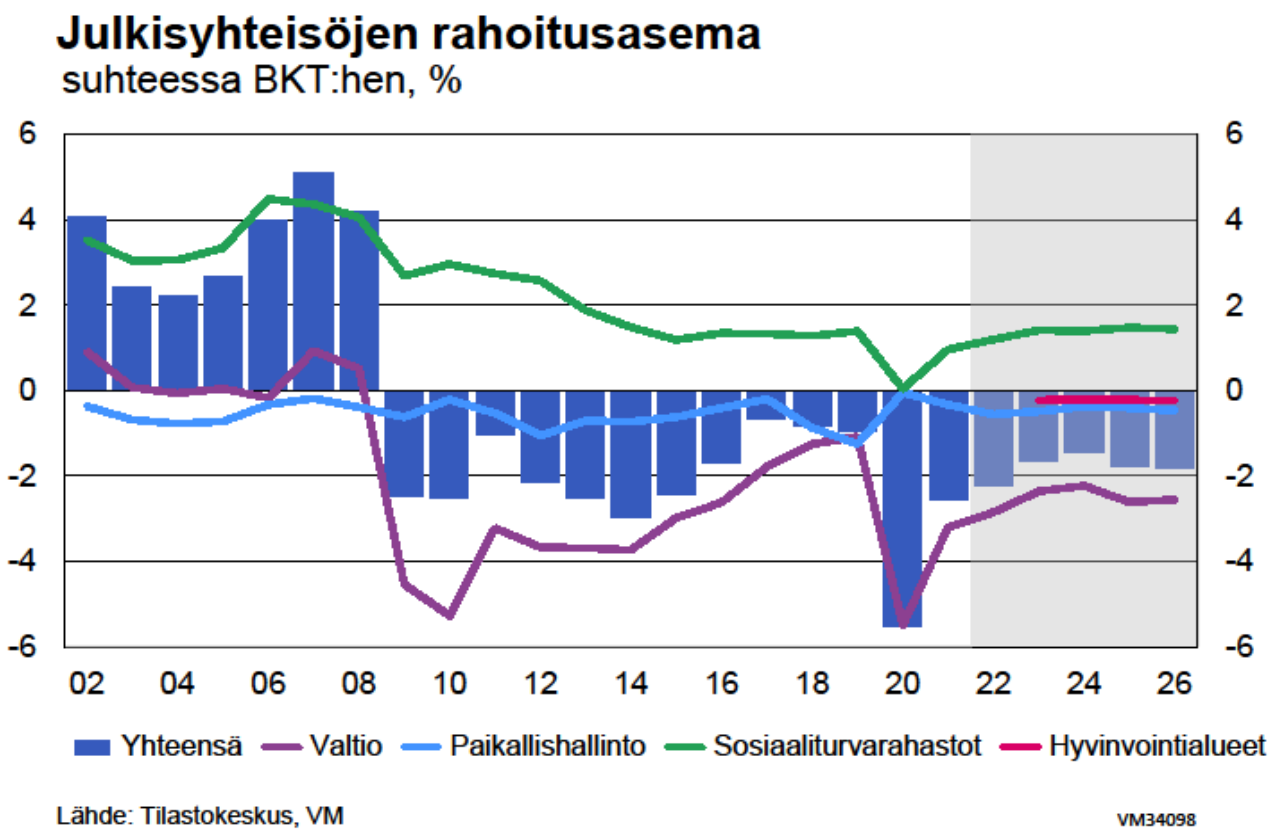

- Julkisen talouden alijäämä pieneni viime vuonna reippaasti.
- Alijäämä pienenee vielä lyhyellä aikavälillä, minkä jälkeen se alkaa kasvaa.
- Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa heijastuu Suomen julkiseen talouteen ja alkaa näkyä alijäämässä kuluvana vuonna.
- Julkisessa taloudessa arvioidaan olevan noin 5,5 miljardin euron alijäämä vuonna 2026.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Selonteon resurssikirjauksista ja kansainvälisen tilanteen heikkenemisestä aiheutuneista rahoitustarpeista

Selonteon rahoitustarpeita koskevista linjauksista

- *”Rahoitustarpeita koskevat asiat käsitellään ja niistä päätetään valtiontalouden normaalin kehysvalmistelun yhteydessä valtion talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa, sovittaen ne yhteen muiden julkisen talouden menotarpeiden kanssa.”*
- Julkisen talouden suunnitelmassa vuosilla 2023-2026 selonteossa kuvattuun tilanteen muuttumiseen on jo reagoitu lisäämällä tuntuvasti turvallisuutta vahvistavia resursseja.
- Kehyspoikkeuslausekkeella haettu tarvittava liikkumavara.
- Kuluvan vuoden osalta resurssitarpeisiin vastataan LTAE II:ssa.

Uuden kehyspoikkeuslausekkeen määrärahavaikutukset 2023–2026

Milj. euroa	2023	2024	2025	2026
Kyberturvallisuus	54	56	50	40
Rajaturvallisuus ja maanpuolustus	996	582	503	414
Maahanmuuttokokonaisuus	777	469	331	316
Huoltovarmuutta / vihreää siirtymää tukevat toimet	217	150	124	49
Energiahintojen nousun takia tehtävät toimet	8			
YHTEENSÄ (v. 2023-2026 yhteensä 5,1 mrd. euroa)	**2 052**	**1 258**	**1 008**	**818**

Vuosi 2023: Vaalikauden kehystä korotetaan poikkeuslausekkeesta johtuen 1 998 milj. eurolla (ei 2 052 milj. eurolla), sillä pieni osa maahanmuuttokokonaisuuden (etuus)menoista on jo lähtökohtaisesti kehyksen ulkopuolisia menoja.

Valtiontalouden menokehys

Tätä julkisen talouden suunnitelmaa laadittaessa Euroopassa on sota. Tässä vakavassa ja merkittävästi muuttuneessa koko Eurooppaa koskettavassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa hallitus tekee seuraavan ***kehyspoikkeuksen****:*

Tilanteeseen välittömästi liittyvät maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, kyberturvallisuuden välttämättömät menolisäykset katetaan kehyksen ulkopuolisina.

Samoin Ukrainaan annettu apu, sotaa pakenevien ukrainalaisten auttaminen ja sotaan liittyvien pakotteiden välittömät vaikutukset valtion toiminnalle katetaan kehyksen ulkopuolisina.

Kehyksen ulkopuolisina rahoitetaan myös vuosien 2022–2023 määräaikaisia huoltovarmuuden kannalta välttämättömiä toimia, erityisesti investointeja, jotka samanaikaisesti sekä lisäävät kotimaista energiantuotantoa että tukevat uuden fossiilista energiaa korvaavan teknologian hyödyntämistä. Samoin näihin rinnastettavat äkillisen energiahintojen nousun takia tehtävät vuoden 2022 yksittäiset toimet sopeutumisen siirtymäajalla katetaan kehyksen ulkopuolelta.

Myös Euroopan unionin tasolla kiinnitetään huomiota Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan johtuviin toimiin Ukrainan tukemiseksi ja sotaa pakenevien pakolaisten auttamiseksi sekä muihin sodasta aiheutuviin seurauksiin. Samoin energian hinnan nousu herättää huolta unionin tasolla. Kansallisia toimia toteutetaan ottaen huomioon myös unionin tason linjaukset ja toimet.

Valtion budjettitalouden tasapaino

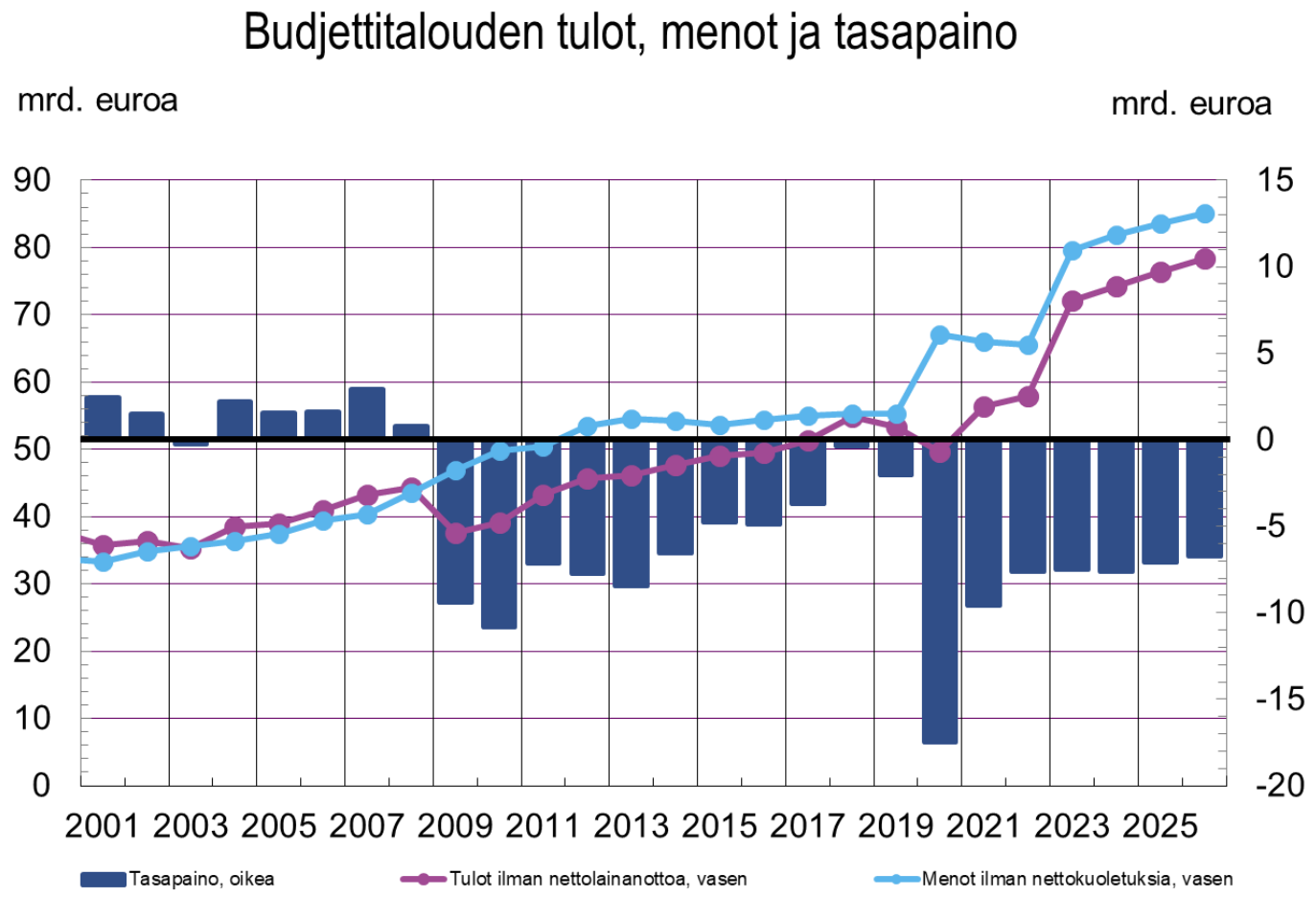

Lähde: Valtiovarainministeriö 13.4.2022

Tasapaino:

2016 (TP): -4,9 mrd. euroa

2017 (TP): -3,7 mrd. euroa

2018 (TP): -0,4 mrd. euroa

2019 (TP): -2,0 mrd. euroa

2020 (TP): -17,4 mrd. euroa

2021 (TP): -9,6 mrd. euroa

2022 (LTA): -7,6 mrd. euroa

2023 (JTS): -7,5 mrd. euroa

2024 (JTS): -7,6 mrd. euroa

2025 (JTS): -7,1 mrd. euroa

2026 (JTS): -6,7 mrd. euroa

Keskeiset ennusteluvut

Keskeiset ennusteluvut ja keskipitkän aikavälin kehitysarvio	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BKT:n määrän muutos, %	-2.3	3.5	1.5	1.7	1.5	1.3	1.2
Työttömyysaste, %	7.7	7.7	7.2	6.8	6.6	6.5	6.4
Työllisyysaste, %	70.7	72.2	73.0	73.6	74.0	74.3	74.5
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto, % BKT:sta	-5.5	-2.6	-2.2	-1.7	-1.4	-1.8	-1.8
Valtionhallinto	-5.5	-3.2	-2.9	-2.4	-2.2	-2.6	-2.6
Paikallishallinto	-0.1	-0.3	-0.6	-0.5	-0.4	-0.4	-0.5
Hyvinvointialueet				-0.2	-0.2	-0.2	-0.2
Sosiaaliturvarahastot	0.0	1.0	1.2	1.4	1.4	1.5	1.4
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä, % BKT:sta	-3.5	-1.9	-1.6	-1.4	-1.3	-1.7	-1.8
Julkisyhteisöjen velka[2], % BKT:sta	69.0	65.8	66.2	66.9	68.0	69.1	69.9
Valtionvelka[3], % BKT:sta	52.5	50.9	51.4	52.2	53.2	54.0	54.6

[2] EDP-velka
[3] Valtiokonttorin liikkeelle laskema velka
Lähde: Tilastokeskus, VM

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos